

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 284/03-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Ing. P. S., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. D. P., Advokátska kancelária, B., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 4/97 na neverejnom zasadnutí 19. mája 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 4/97 p o r u š i l základné právo Ing. P. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Ing. P. S. v sume 1 120 Sk (slovom jedentisícstodvadsať slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. D. P., Advokátska kancelária, B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 284/03-10 zo 17. decembra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť z 21. novembra 2003 Ing. P. S., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. P., Advokátska kancelária, B., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 4/97.

Sťažovateľ uviedol, že v predmetnom konaní má ako účastník postavenie žalovaného. Konanie sa týka žaloby pôvodne 13 žalobcov podanej na okresnom súde 29. mája 1997, ktorou sa domáhali určenia neplatnosti závetu poručiťky B. G. spísaného do notárskej zápisnice 30. mája 1996.

Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 12 C 4/97-121 z 1. júla 1999, ktorý však bol na základe odvolania sťažovateľa z 15. novembra 1999 uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 Co 106/00-193 z 13. decembra 2000 zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd vykonal podľa sťažovateľa za obdobie šiestich rokov trvania označeného konania vo veci iba jediný dôkaz vypočutím svedka – notára, ktorý spisoval spornú notársku zápisnicu. Posledné pojednávanie vo veci sa malo konať 31. októbra 2002. Konanie nie je ani po uplynutí viac ako šiestich rokov od podania žaloby právoplatne skončené, a to aj napriek viacerým sťažnostiam sťažovateľa na prietahy adresovaným predsedovi okresného súdu, ktorý jednu z nich (sťažnosť z 21. septembra 1999) uznal za dôvodnú.

Na základe uvedených skutkových tvrdení sťažovateľ namietal, že okresný súd svojím postupom v označenom konaní porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, a žiadal, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol: *„Okresný súd v Bratislave 3 vo veci vedenej pod sp. zn.: 12 C 4/97 porušil právo Ing. P. S., bytom B., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.“*

Na základe opakovanej výzvy ústavného súdu zo 4. februára 2004 a z 3. marca 2004 sa k sťažnosti vyjadril podpredseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 3076/04 z 15. marca 2004, v ktorom pripustil, že *„(...) doba trvania konania takmer sedem rokov, nie je krátka, na strane druhej, táto doba je odrazom určitého stavu súdnictva, konkrétne mám na mysli preťaženosť súdov, resp. sudcov (...)“* vrátane zákonnej sudkyne konajúcej vo veci, ktorá ju prejednáva od roku 1998, pričom množstvo pridelených vecí jej znemožňuje *„pracovať s vecami riadne a bez prietáhov“*. Podľa podpredsedu okresného súdu sa vo veci konalo *«(...) riadne od podania návrhu na začatie konania až do obdobia do vyhlásenia rozsudku 1. 7. 1999, následne pri vypracovaní rozsudku došlo k prvému prietahu v konaní.*

Listom Spr. 2103/99 zo dňa 12. 10. 1999 predseda Okresného súdu Bratislava III vyhodnotil sťažnosť zástupkyne odporcu týkajúcu sa prietáhov v konaní zo dôvodnú, keďže sudkyňa JUDr. H. B. nevyhotovila do 6. 10. 1999 rozsudok vyhlásený dňa 1. 7. 1999, napriek tomu, že lehota na vypracovanie rozhodnutia jej bola predĺžená do 16. 8. 1999.

Sudkyňa odovzdala rozsudok spisovej kancelárii na opis dňa 25. 10. 1999.

Po vrátení spisu veci dňa 30. 1. 2001 odvolacím súdom, ktorý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, sa uskutočnili pojednávania v dňoch 11. 10. 2001 (preložený termín pojednávania dňa 28. 8. 2001), 22. 11. 2001 a 10. 1. 2002, pričom na posledných dvoch pojednávaniach sudkyňa vypočula svedkov.

Pojednávanie dňa 10. 1. 2002 bolo odročené na deň 28. 2. 2002, avšak dňa 1. 2. 2002 podala zástupkyňa odporcu návrh na vylúčenie sudkyne z pojednávania a rozhodovania veci, pojednávanie dňa 28. 2. 2002 bolo preto odročené na neurčito.

Dňa 14. 6. 2002 bol odvolacím súdom vrátený spis veci, odvolací súd rozhodol, že sudkyňa nie je vylúčená z pojednávania a rozhodovania veci.

Ďalšie pojednávanie dňa 31. 10. 2002 bolo odročené na neurčito s tým, že zástupkyňa navrhovateľov 2/, 4/ až 8/, 10/, 12/ oznámi súdu v lehote 10 dní okruh dedičov po navrhovateľovi 10/, ktorý zomrel dňa 14. 1. 2002.

Dňa 18. 11. 2002 oznámila notárka JUDr. T. Š. na žiadosť súdu okruh dedičov po Š. F.

Odvtedy súd vo veci nekonal, až do nariadenia pojednávania na deň 27. 11. 2003 úpravou zo dňa 1. 10. 2003, takže prieťah v konaní môžem konštatovať v období od oznámenia okruhu dedičov notárkou do nariadenia pojednávania, čo som aj konštatoval vo svojej odpovedi zástupkyňi odporcu na sťažnosť týkajúcu sa prieťahov v konaní listom Spr. 2112/03 zo dňa 15. 3. 2004.

Dňa 25. 11. 2002, teda dva dni pred pojednávaním zástupkyňa odporcu opäť vznesla námietku zaujatosti sudkyne a zároveň podala návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti.

Dňa 8. 3. 2004 bol odvolacím súdom vrátený spis veci, odvolací súd rozhodol, že sudkyňa nie je vylúčená z pojednávania a rozhodovania veci a návrhu na prikázanie veci inému súdu toho istého stupňa nevyhovuje.

Na záver môžem konštatovať, že okrem dvoch uvedených prieťahov sa vo veci konalo riadne, mám za to, že predĺžovaniu konania „prispela“ i zástupkyňa odporcu podaním dvoch neopodstatnených námietok zaujatosti sudkyne. (...) Na ústnom pojednávaní netrvám.»

Okresný súd súčasne so svojim vyjadrením k sťažnosti predložil ústavnému súdu na základe jeho žiadosti spis týkajúci sa označeného konania.

V podaní z 1. marca 2004 doručenom ústavnému súdu 4. marca 2004 sťažovateľ prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne ústavnému súdu oznámil, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci, a podaním zo 14. mája 2004 doručeným ústavnému súdu 17. mája 2004 uplatnil náhradu trov konania.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Dňa 29. mája 1997 bola na okresnom súde žalobcami: 1. M. J., 2. A. T., 3. K. P., 4. M. C., 5. E. J., 6. J. J., 7. M. J., 8. F. J., 9. J. K., 10. Š. F., 11. M. D., 12. C. F. a 13. F. F. (ďalej len „žalobcovia“) podaná proti sťažovateľovi žaloba o určenie neplatnosti závetu. Predmetná vec je na okresnom súde vedená pod sp. zn. 12 C 4/97.

Okresnému súdu bol 18. júla 1997 doručený aj návrh sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia, ktorý bol zaevidovaný pod sp. zn. 6 Nc 548/97 a neskôr na základe pokynu vo veci konajúcej sudkyne z 28. júla 1997 pripojený k spisu sp. zn. 12 C 4/97 týkajúceho predmetnej veci.

Okresný súd 2. októbra 1997 pripojil k spisu sp. zn. 12C 4/97 aj spis okresného súdu sp. zn. D 942/96 týkajúci sa súvisiaceho dedičského konania. Pokynom z toho istého dňa nechala vo veci konajúca sudkyňa vyzvať sťažovateľa na zaslanie listu vlastníctva týkajúceho sa nehnuteľnosti, ohľadne ktorej sa domáhal vydania predbežného opatrenia. Sťažovateľ predložil okresnému súdu vyžiadaný list vlastníctva 13. októbra 1997, no podaním z 15. októbra 1997 (doručeným okresnému súdu 16. októbra 1997) vzal svoj návrh na vydanie predbežného opatrenia späť.

Uznesením č. k. 12 C 4/97-13 z 21. októbra 1997 bolo konanie o vydanie predbežného opatrenia v predmetnej veci zastavené. Pokynom z 21. októbra 1997 vo veci

konajúca sudkyňa nariadila termín pojednávania na 13. november 1997 a nechala naň predvolať účastníkov konania.

Pojednávanie konané 13. novembra 1997 okresný súd po vypočutí prítomných žalobcov odročil na 2. december 1997. Dňa 2. decembra 1997 pojednávanie v predmetnej veci odročil na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania.

Pokynom z 20. marca 1997 vo veci konajúca sudkyňa nariadila termín pojednávania na 7. máj 1998 a nechala naň predvolať účastníkov konania a notára, ktorý formou notárskej zápisnice spísal testament, platnosť ktorého bola napadnutá. Na pojednávaní konanom 7. mája 1998 okresný súd vypočul notára a následne odročil pojednávanie na neurčito, uložiac žalobcovi v prvom rade povinnosť predložiť listiny týkajúce sa predmetnej veci, na ktoré sa odvolával na pojednávaní. Uvedenú povinnosť si žalobca v prvom rade splnil 25. mája 1998.

Listom z 18. decembra 1998 požiadal žalobca v prvom rade okresný súd „o pokračovanie v konaní“.

Pokynom z 27. januára 1999 nariadila vo veci konajúca sudkyňa pojednávanie na 23. február 1999 a nechala naň predvolať účastníkov konania, súčasne nechala doručiť sťažovateľovi kópiu písomných listín predložených žalobcom v prvom rade, aby sa k nim v lehote 10 dní vyjadril.

Pojednávanie konané 23. februára 1998 okresný súd uznesením odročil na 18. marec 1999 s tým, že žalobcom uložil povinnosť oznámiť okresnému súdu, kde sa nachádza zdravotná dokumentácia po poručiťke. Žalobca v prvom rade listom z 28. februára 1998 túto povinnosť splnil.

Podaním z 26. februára 1999 (doručeným 11. marca 1999) sa k predmetnej veci, predovšetkým k výpovediam žalobcov a svedkov na jednotlivých pojednávaniach vyjadril prostredníctvom svojej právnej zástupkyne sťažovateľ.

Okresný súd 18. marca 1999 pojednávanie po doplnení dokazovania odročil na neurčito za účelom zváženia ďalšieho postupu v dokazovaní.

Jednotliví žalobcovia sa k predmetu konania vyjadrili následne v podaniach doručených súdu v priebehu marca 1999.

Pokynom z 2. júna 1999 vo veci konajúca sudkyňa nariadila termín pojednávania na 1. júl 1999 a nechala naň predvolať účastníkov konania, ako aj právnu zástupkyňu sťažovateľa. Okresný súd na pojednávaní konanom 1. júla 1999 vyhlásil v predmetnej veci rozsudok (č. k. 12C 4/97-121), ktorým určil, že závet je neplatný.

Dňa 24. júla 1999 požiadala vo veci konajúca sudkyňa predsedu okresného súdu o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozsudku do 16. augusta 1999 z dôvodu náročnosti veci. Uvedená lehota jej bola predsedom okresného súdu predĺžená. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo dané súdnej kancelárii na opis 25. októbra 1999 a účastníkom konania zaslané začiatkom novembra 1999.

V spisovom materiáli bola ďalej založená odpoveď predsedu okresného súdu č. Spr. 2103/99 z 12. októbra 1999, ktorou bola sťažovateľova sťažnosť na prietahy v konaní zo 4. októbra 1999 vyhodnotená ako dôvodná.

Podaním z 15. novembra 1999 (doručeným 18. novembra 1999) sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podal v predmetnej veci odvolanie. Dňa 23. novembra 1999 sťažovateľ uhradil súdny poplatok za podanie odvolania.

Vo veci konajúca sudkyňa nechala pokynom zo 6. decembra 1999 zaslať podané odvolanie žalobcom, aby sa k nemu vyjadrili v lehote 10 dní.

Žalobcovia sa k podanému odvolaniu vyjadrili listami doručenými okresnému súdu 20. decembra 1999, 21. decembra 1999, 23. decembra 1999, 27. decembra, 28. decembra 1999 a 31. decembra 1999.

Notárka JUDr. E. I. listom z 10. januára 2000 (doručeným 11. januára 2000) požiadala okresný súd o zaslanie právoplatného rozhodnutia v predmetnej veci.

Pokynom súdnej kancelárie z 20. januára 2000 nechala vo veci konajúca sudkyňa zaslať odpoveď notárke JUDr. E. I. a súčasne doručiť opakovane odvolanie v predmetnej veci žalobcom, ktorým sa ho prvýkrát doručiť nepodarilo.

Pokynom z 3. marca 2000 nechala vo veci konajúca sudkyňa vyhotoviť predkladaciu správu pre Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). Krajskému súdu bol spisový materiál v predmetnej veci doručený 23. marca 2000.

Listom z 9. augusta 2000 (doručeným 14. augusta 2000) H. Z., rod. F., krajskému súdu oznámila, že žalobca v dvanástom rade zomrel, jeho dedičmi sú jeho deti (H. Z. a V. F.) a dedičské konanie prebieha u notárky JUDr. E. I. pod sp. zn. Not 80/2000.

Krajský súd na pojednávaní konanom 13. decembra 2000 po vypočutí účastníkov konania a ich právnych zástupcov uznesením č. k. 18 Co 106/00-195 rozsudok prvostupňového súdu zrušila a vec mu vrátila na ďalšie konanie. Spisový materiál v predmetnej veci bol okresnému súdu doručený 30. januára 2001.

Vo veci konajúca sudkyňa okresného súdu nechala pokynom z 1. februára 2001 doručiť účastníkom konania, resp. ich právnym zástupcom rozhodnutie odvolacieho súdu.

Pokynom z 20. júna 2001 vo veci konajúca sudkyňa nariadila termín pojednávania na 28. august 2001 a nechala naň predvolať účastníkov konania, ako aj ich právnych zástupcov. Predvolanie sa nepodarilo doručiť právnej zástupkyňi sťažovateľa. V súvislosti s doručovaním predvolania V. F. bolo okresnému súdu oznámené, že bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony a že mu bol ustanovený opatrovník. Pokynom z 24. júla 2001 nechala vo veci konajúca sudkyňa oznámiť účastníkom konania a ich zástupcom zmenu termínu pojednávania na 11. október 2001.

Pojednávanie konané na okresnom súde 11. októbra 2001 bolo uznesením odročené na 22. november 2001 za účelom doplnenia dokazovania vypočutím svedkov podľa návrhov z pojednávania. Okresný súd si zároveň vyžiadal ďalšie podklady k uvedenej veci od Okresného úradu Bratislava III. Žiadané podklady mu boli doručené 31. októbra 2001 a následne 5. novembra 2001.

Okresný súd pojednávanie konané 22. novembra 2001 po vypočutí predvolaných svedkov uznesením odročil na 10. január 2002 za účelom predvolania ďalšieho svedka.

Okresný súd zabezpečoval 22. novembra 2001 ďalšie podklady potrebné na doplnenie dokazovania výzvami Okresnému úradu Bratislava III, sociálnemu odboru, a Miestnemu úradu Bratislava Vajnory a zisťoval trvalý pobyt sťažovateľa a navrhnutého svedka.

Vo veci konajúca sudkyňa nariadila pokynom z 22. novembra 2001 v predmetnej veci pojednávanie na 10. január 2002 a nechala naň okrem účastníkov konania predvolať aj navrhnutého svedka.

Pojednávanie konané 10. januára 2002 okresný súd po vypočutí svedka a právnych zástupcov účastníkov konania odročil na 28. február 2002. Pokynom z toho istého dňa nechala vo veci konajúca sudkyňa predvolať na pojednávanie ďalších svedkov navrhnutých právnyimi zástupcami účastníkov konania na pojednávaní.

Právna zástupkyňa žalobcov v podaniach doručených okresnému súdu 10. januára 2002 a 15. januára 2002 navrhla vypočutie ďalších svedkov (uviedla aj ich identifikačné údaje).

Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní z 29. januára 2002 doručenom okresnému súdu 1. februára 2002 vzniesla námietku zaujatosti vo veci konajúcej sudkyne.

Svedkyňa Ing. O. S., B., listom z 29. januára 2002 ospravedlnila svoju neúčast' na nariadenom pojednávaní, pretože „*o uvedenom nemám žiadne vedomosti*“.

Pokynom z 27. februára 2002 nechala vo veci konajúca sudkyňa zistiť okruh dedičov po zomrelom žalobcovi v desiatom rade (Š. F.).

Na pojednávaní konanom 28. februára 2002 okresný súd prítomných účastníkov konania a ich právnych zástupcov oboznámil, že zo strany sťažovateľa bola podaná námietka zaujatosti zákonného sudcu, v dôsledku čoho bude predmetná vec predložená krajskému súdu na rozhodnutie.

Vo veci konajúca sudkyňa sa k námietke zaujatosti vyjadrila 4. marca 2002. Zároveň nechala predložiť spis krajskému súdu, ktorému bol doručený 14. marca 2002.

Krajský súd uznesením č. k. 9 Nc 16/02-264 z 29. apríla 2002 rozhodol, že namietaná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Okresnému súdu bolo toto rozhodnutie spolu so spisovým materiálom doručené 14. júna 2002.

Pokynom súdnej kancelárii zo 17. júna 2002 vo veci konajúca sudkyňa nechala doručiť uznesenie č. k. 9 Nc 16/02-264 z 29. apríla 2002 účastníkom konania a súčasne nariadila termín pojednávania na 31. október 2002. Uložila predvolať naň účastníkov konania a ich právnych zástupcov.

Z úradného záznamu spísaného 31. októbra 2002 súdnou tajomníčkou okresného súdu bolo zistené, že dedičské konanie po Š. F. je vedené na tomto súde pod sp. zn. 31 D 211/02 a nebolo ešte skončené.

Pojednávanie konané 31. októbra 2002 okresný súd uznesením odročil na neurčito s tým, že právna zástupkyňa žalobcov oznámi okresnému súdu v lehote 10 dní okruh dedičov po zomrelom žalobcovi v desiatom rade. Pokynom z toho istého dňa okresný súd

nechal zistiť okruh dedičov v dedičskom konaní sp. zn. 31 D 211/02 u notárky, ktorá bola poverená prejednaním a rozhodnutím v tejto dedičskej veci.

Právna zástupkyňa žalobcov podaním z 8. novembra 2002 (doručeným v ten istý deň) okresnému súdu oznámila mená a adresy dedičov po zomrelom žalobcovi v desiatom rade. Súdna komisárka oznámila mená a adresy dedičov po zomrelom žalobcovi v desiatom rade okresnému súdu listom z 12. novembra 2002 (doručeným 18. novembra 2002).

Pokynom z 1. októbra 2003 okresný súd vyzval dedičov po zomrelom žalobcovi v desiatom rade na zaslanie riadneho plnomocenstva na ich zastupovanie v konaní sp. zn. 12 C 4/97 a nariadil pojednávanie na 27. november 2003.

Právna zástupkyňa sťažovateľa podala 7. októbra 2003 na okresnom súde opakovanú sťažnosť na prieťahy v predmetnom konaní a v liste z 21. novembra 2003 doručenom okresnému súdu 25. novembra 2003 vzniesla opätovne námietku zaujatosti zákonnej sudkyne. Súčasne požiadala krajský súd, aby prikázal vec inému súdu.

Okresný súd pojednávanie 27. novembra 2003 uznesením odročil na neurčito z dôvodu sťažovateľom podanej námietky zaujatosti zákonnej sudkyne a návrhu na prikázanie veci inému súdu. Okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu na prikázanie veci inému súdu. Sťažovateľ predmetný poplatok zaplatil v kolkoch 11. decembra 2003.

Vo veci konajúca sudkyňa sa k podanej námietke zaujatosti vyjadrila 2. decembra 2003 a pokynom z toho istého dňa nechala predložiť spisový materiál krajskému súdu. Krajskému súdu bol spisový materiál doručený 19. decembra 2003.

Krajský súd uznesením č. k. 3 Nc 53/03-301 z 30. januára 2004 rozhodol, že vo veci konajúca sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodnutia predmetnej veci a súčasne návrhu sťažovateľa na prikázanie predmetnej veci inému súdu nevyhoveli. Spisový materiál bol okresnému súdu doručený 8. marca 2004.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (III. ÚS 28/03, III. ÚS 29/04).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. III. ÚS 9/04).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je určovací žaloba o neplatnosť závetu. Uvedenú vec nemožno považovať za právne zložitú. Obsah na vec sa vzťahujúceho spisu predloženého okresným súdom svedčí o tom, že na dĺžku posudzovaného konania môže mať vplyv iba skutková zložitosť veci vzhľadom na potrebný rozsah dokazovania vyplývajúci zo sporných tvrdení účastníkov ohľadne okolností, za ktorých došlo k realizácii právneho úkonu, ktorého platnosť bola napadnutá, resp. okolností, ktoré tomuto právnomu úkonu predchádzali, a mohli by byť právne významné pre posúdenie predmetu sporu. Aj v tomto smere však okresný súd musí dbať na zachovanie rovnováhy medzi záujmom na dôslednej ochrane práv účastníkov konania na jednej strane a požiadavkou prerokovania veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej dobe vyplývajúcou z ústavou garantovaného základného práva účastníkov súdneho konania zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy na strane druhej, prihliadajúc na procesnú zodpovednosť

účastníkov súdneho konania (za označenie relevantných dôkazov na podporu svojich tvrdení) a dôkazné bremeno zaťažujúce strany sporového konania. V tomto kontexte ústavný súd prihliadol (v rámci posudzovania postupu okresného súdu v predmetnej veci) aj na samotný predmet a účel posudzovaného sporového konania, v ktorom sa rieši predbežná otázka právne významná pre ďalší postup a rozhodovanie v dedičskom konaní po poručiťke, ktorá zomrela ešte v roku 1996.

B) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania (žalovaného), resp. jeho právnej zástupkyne podľa názoru ústavného súdu ovplyvnilo celkovú dĺžku posudzovaného konania v dôsledku opakovaného vznosenia námietky zaujatosti zákonnej sudkyne a návrhu na prikázanie veci inému súdu (1. februára 2002 a 25. novembra 2003). Uvedené procesné návrhy, o ktorých rozhodoval nadriadený súd, prispeli k predĺženiu celkovej doby posudzovaného konania v období od 28. februára 2002 do 14. júna 2002 a v období od 25. novembra 2003 do 8. marca 2004 (spolu viac ako pol roka).

Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už vyslovil, že obdobie, o ktoré sa predĺži konanie v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania, nemožno spravidla považovať za zbytočné prietahy v danom konaní. Využívanie uvedených procesných prostriedkov sťažovateľom ako účastníkom konania, ktoré malo za následok spomalenie postupu okresného súdu v konaní, však nemožno pripísať ani na ťarchu tohto súdu (obdobne napr. I. ÚS 41/03, III. ÚS 8/04).

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd posudzoval namietanú existenciu zbytočných prietahov v označenom konaní, bol postup okresného súdu v predmetnej veci. Ten bol v konaní neodôvodnene nečinný v období od 25. mája 1998, keď mu boli žalobcom v prvom rade predložené listiny podľa uznesenia z pojednávania konaného 7. mája 1998, do 27. januára 1999, keď nariadil ďalšie pojednávanie vo veci (viac ako osem a pol mesiaca), a v období od 18. novembra 2002, keď bol okresnému súdu príslušným notárom oznámený okruh právnych nástupcov (dedičov) po jednom z účastníkov konania, do 1. októbra 2003, keď okresný súd nariadil ďalšie pojednávanie vo veci a realizoval procesný úkon smerom k právnym nástupcom žalobcu v desiatom rade (približne desať a pol mesiaca).

Obsah predloženého, na vec sa vzťahujúceho spisu okresného súdu nepotvrďuje tvrdenie právnej zástupkyne sťažovateľa, podľa ktorého „za obdobie viac ako 6 rokov bol na úrovni odporcu (okresný súd v konaní pred ústavným súdom, pozn.) vykonaný jediný dôkaz – výpoveď svedka, a to notára, ktorý spisoval notársku zápisnicu“. Z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 4/97 vyplýva, že okresný súd vykonal v predmetnej veci dokazovanie výsluchom účastníkov konania (§ 131 Občianskeho súdneho poriadku), výsluchom svedkov a ďalšími listinnými dôkazmi. Na druhej strane je však nesporné, že podstatnú časť rozsahu vykonaného dokazovania ohľadne sporných skutkových tvrdení účastníkov realizoval až po zrušení jeho rozsudku z 1. júla 1999 a vrátení veci na ďalšie konanie odvolacím súdom (30. januára 2001), ktorý mu okrem iného vytkol, že sa podstatnou časťou relevantných tvrdení účastníkov konania nezaoberal a čiastočne vychádzal zo skutkových zistení, ktoré nemali oporu vo vykonanom dokazovaní. Uvedené skutočnosti svedčia o tom, že dokazovanie realizované okresným súdom v období do 1. júla 1999 nesmerovalo plynulo, účelne a efektívne k zisteniu všetkých skutkových okolností významných pre rozhodnutie.

Uvedené nedostatky v postupe okresného súdu spolu s označenými obdobiami jeho nečinnosti boli hlavnou príčinou súčasného stavu, keď posudzované konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. Celkovú dobu predmetného konania (viac ako šesť rokov pred okresným súdom ako súdom prvého stupňa) nemožno považovať za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto, berúc do úvahy predmet konania, ktorým je posúdenie platnosti závetu ako predbežnej otázky významnej pre ďalší postup v dedičskom konaní po poručiťke B. G., zomrelej v roku 1996, a v tejto súvislosti berúc do úvahy neprimeranosť dĺžky posudzovaného konania, s prihliadnutím na označené obdobia nečinnosti okresného súdu v uvedenej veci (spolu viac ako jeden a pol roka) dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v posudzovanom konaní bolo porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že o príkaze orgánu verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody sťažovateľa nečinnosťou, aby vo veci konal, a o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia nerozhoduje ústavný súd z úradnej povinnosti. V zmysle čl. 140 ústavy v spojení s § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

Ústavný súd preto o príkaze orgánu verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody sťažovateľa nečinnosťou, aby vo veci konal, a o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi, ktorého základné práva alebo slobody boli porušené, rozhoduje iba na návrh sťažovateľa.

Pretože sťažovateľ sa ani jedného z uvedených výrokov v konaní pred ústavným súdom v uvedenej veci nedomáhal, ústavný súd o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi ani o príkaze okresnému súdu, aby v posudzovanej veci konal bez zbytočných prietáhov, nerozhodoval. Aj napriek uvedenému je okresný súd viazaný ústavnou povinnosťou vyplývajúcou priamo z čl. 48 ods. 2 ústavy postupovať v danej veci v budúcom období bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa uplatnila trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnych služieb vykonané v roku 2003 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie vo veci samej) vo výške 1 120 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri posúdení uplatnenej náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) s tým, že predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk a hodnota režijného paušálu 128 Sk.

Ústavný súd dospel k záveru, že uplatnená náhrada trov konania z hľadiska výšky trov právneho zastúpenia v danom prípade neprevyšuje sumu prípustnú podľa platných právnych predpisov. Ústavný súd preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia v celej výške uplatnenej právnu zástupkyňou sťažovateľa (bod 2 výroku tohto nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. mája 2004